

Základní principy ekonomických opatření doby koronaviru

Fáze zmražení

Hlavní cíle

- Poskytnou likviditu firmám i domácnostem
- Udržet zaměstnanecké vztahy (které by se znovu budovaly dlouho)
- Nerozšířit problémy ekonomiky do finančního sektoru

Současný propad je výjimečně prudký a hluboký, ale nařízení omezující ekonomickou aktivitu přímo (zavřené obchody a provozy) možná budou platit velmi krátce. Cílem je zajistit, abychom do případné brzké šance na návrat do normálnějšího stavu uchovali současné vazby v ekonomice a také aby neočekávaný výpadek příjmů nebyl zcela zdrcující ani pro domácnosti bez úspor. Při krátkém hlubokém propadu i masivní pomoc vyjde levněji než velké navýšení nezaměstnanosti a platební neschopnosti, které by měly dlouhodobý dopad. Kvůli omezujícím opatřením trhy nyní nefungují a nejsou dobrým ukazatelem toho, která firma bude posléze společensky prospěšná. Historické zkušenosti ukazují, že pokud šok přichází z reálné ekonomiky, jako nyní (stejně jako při válkách či živelných pohromách), tak návrat může být poměrně rychlý.

Doporučení k doladění dosavadního postupu státu

- Jednat rychleji:
 - dodat likviditu se zpožděním několika týdnů či až měsíců již může být zbytečné,
 - příklady: pro okamžitý dopad využít odklad odvodů pojistného a plateb DPH.
- Zjednodušit:
 - jednoduchost pomáhá rychlosti, plošnější spravedlivosti i jasným očekáváním,
 - výplaty kontrolovat až dodatečně a potom případně zpětně odebrat,
 - příklad: firmy žádající o Covid úvěr neví, jestli zdroje dostanou; platí nevhodné pravidlo „kdo dřív přijde, ten dřív mele“ a trvá týden, než dostanou pořadové číslo; raději započíst všechny žádosti do určitého termínu a každé firmě přisoudit stejně velké zdroje na jednotku loňských tržeb nebo objem mzdových nákladů za leden a únor.
- Využít kompatibility s motivacemi:
 - pomoci hlavně tam, kde to je nutné i užitečné,
 - jelikož nemáme dostatečná data, tak je třeba využít rozhodování samotných příjemců,
 - příklady:
 - za úvěry i odklady (splátek i nájmu) účtovat pozitivní úroky, aby toho využili jen ti, kdo to potřebují,
 - garance státu za úvěry musí být menší než 100%,
 - likvidita pro pracující (návrh Grega Mankiwa): sleva na dani proměněná na daňový bonus vyplacený předem – kdo vydělá více, dodatečně zaplatí na daních.
- Navýšit přímou pomoc, zvýšit plošnost:
 - současná přímá pomoc je příliš nízká, například jednotky miliard Kč v programu Covid úvěr jsou vždy vyčerpány téměř okamžitě,

- platby domácnostem rozšířit na DPP a DPČ,
- kde nejsme schopni využít motivací příjemců, tak dbát na plošnější dopad všech opatření - tehdy je plošnost bezpečnější (abychom neminuli nikoho, kdo bude jinak zničen) ale i spravedlivější (také platíme společně z rozpočtu).
- Preferovat spíše malé a střední podniky:
 - zatím se největší pomoc rýsuje pro firmy prostřednictvím státních garancí bankám, banky se zaměří spíše na velké hráče, jelikož na jednotku velikosti úvěru je takový úvěr jednodušší administrovat (garance přes EGAP jsou dokonce mířeny pouze na velké),
 - menší firmy jsou zásadní pro inovace, růst a konkurenci v jednotlivých odvětvích,
 - jelikož jsou velké firmy lépe prověřitelné, tak procentuální výše garancí by měla klesat s velikostí úvěru.
- Navýšit kapacity PCR (a posléze i serologického) testování:
 - více informací o aktuální dynamice epidemie je naprosto zásadní pro bezpečné rušení omezujících opatření – jinak buď slepě riskujeme, nebo naopak omezujeme ekonomiku více než je třeba,
 - je nutné profesionálně koordinovat celou logistiku testování, její nabídku i poptávku; měli by být zapojeni největší odborníci z businessu, státního aparátu i z řad vědců.
- Pravomoci ČNB rozšířit jen dočasně a omezeně [doplň/vylepší Honza Bureš]:
 - ČNB musí předně udělat vše pro stabilitu finančního sektoru,
 - druhotně může pomoci s udáním státních dluhopisů, ale nesupluje fiskální politiku,
 - pokud by měla ČNB nově umožněno nakupovat pouze státní dluhopisy s prodlouženou splatností, tak je možné také pravomoci omezit do roku 2023; při širším rozšíření pouze šest měsíců,
 - nedoporučujeme umožnit selektivní nákup portfolií s nestátními dluhopisy (a zvláště od nebankovních institucí) – pokud se tak již stane, tak být naprosto transparentní ohledně složení onoho portfolia.

Čeho se vyvarovat

- dlouhodobá opatření:
 - opatření dělat pouze v měsíčních či maximálně dvouměsíčních krocích; nevíme, jak dlouho budou současná fáze trvat, neměli bychom reálné problémy natahovat dlouhodobějšími opatřeními
 - příklady: odklad splátek či nájmu za celý půlrok, začněme dvěma měsíci.
- řešit témata netýkající se akutních problémů
 - akutní situace vyžaduje spoustu pozornosti, řešení čehokoliv jiného nám ji bere
 - navíc další opatření dělají současnou situaci nepřehlednější, a mohou ji dále zhoršit
 - příklady: rušení daní z převodu nemovitosti, zjednodušení získávání hypoték (není důležité a mohou samy o sobě způsobit hypoteční krizi, ...)
- přebírání soukromých podniků:
 - pomoc komerčními bankami je preferována,
 - stát a zejména ČNB by se tohoto měli vyvarovat; pokud k tomu však dojde, tak je nutná naprostá transparentnost,
 - taková pomoc může být špatně rozhodnutá a obrovsky drahá.